Κοινωνιολογία: Η αλήθεια της κοινωνίας

Η Κοινωνιολογία είναι ένας κλάδος πολύπλευρος και εξαιρετικά ενδιαφέρων. Μελετά την ανθρώπινη συμπεριφορά, σε σχέση με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Η εργοδότηση, όμως, παραμένει το φλέγον πρόβλημά του, για το οποίο η Πολιτεία δεν είναι άμοιρη ευθυνών.

Της Στέλλας Μούρεττου
Φωτογραφίες: Στέφανος Κουρατζής

Στο εξωτερικό, οι κοινωνιολόγοι εργοδοτούνται σχεδόν σ' όλους τους τομείς, στην έρευνα, στην εκπαίδευση, στην υγεία, στις κοινωνικές υπηρεσίες. Στην Κύπρο, εργοδοτούνται μόνο στην Ανώτατη Εκπαίδευση, ενώ στα λίγα λύκεια όπου προσφέρεται το μάθημα, διδάσκεται από φιλολόγους.

Την ανθρώπινη συμπεριφορά, σε σχέση με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον και τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζει τον τρόπο σκέψης και τη ζωή των ανθρώπων, εξετάζει ο τομέας της Κοινωνιολογίας. Πρόκειται για έναν τομέα που μελετά και προσπαθεί να κατανοήσει, να αναλύσει και να εξηγήσει κοινωνικά φαινόμενα, όπως η εγκληματική συμπεριφορά, η ανισότητα των δύο φύλων, η νεανική παραβατικότητα, η υπογεννητικότητα, οι κοινωνικές επιδράσεις στην ανάπτυξη και κατανόηση διαφόρων ασθενειών.

Η διαφορά της από τον τομέα της Ψυχολογίας είναι ότι η τελευταία μελετά εξατομικευμένα τον άνθρωπο, ενώ η Κοινωνιολογία μελετά τη λειτουργία του ατόμου μέσα στην κοινωνική ομάδα. Η Κοινωνιολογία συμβάλλει στη χάραξη κοινωνικής πολιτικής, πρόληψης ή περιορισμού αρνητικών κοινωνικών φαινομένων. Είναι ενδεικτικό το ότι δανείζει πολλές από τις γνώσεις της σε άλλες επιστήμες, όπως την Ιατρική, τα Παιδαγωγικά και το Μάρκετινγκ. Πέραν τούτων, όμως, δεν προσφέρει θέσεις εργασίας στους κοινωνιολόγους.

Για το θέμα μιλούν η κοινωνιολόγος Χριστίνα Λοΐζου, Γενική Γραμματέας του Συνδέσμου Κοινωνιολόγων Κύπρου, ο κοινωνιολόγος - ερευνητής Κώστας Σ. Κωνσταντίνου κι η ερευνήτρια - κοινωνιολόγος και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνδέσμου Κοινωνιολόγων, Κατερίνα Κόκκινου.

Πολύπλευρος τομέας

Η Κοινωνιολογία εξειδικεύεται σε πάρα πολλούς τομείς, σύμφωνα με τη Χριστίνα Λοΐζου. Για παράδειγμα, στην οικογένεια, τα ΜΜΕ, την παραβατικότητα, την εγκληματολογία, το ανθρώπινο δυναμικό, την κοινωνιολογία της βιομηχανίας, της θρησκείας, της ιατρικής, την αγροτική κοινωνιολογία, την κοινωνιολογία της τεχνολογίας, της πληροφορικής και άλλα. «Ειδικότερα, στον τομέα της εκπαίδευσης, το μάθημα της Κοινωνιολογίας συμβάλλει ώστε οι νέοι να γνωρίσουν τον εαυτό τους σε σχέση με το κοινωνικό τους περιβάλλον», αναφέρει. «Μ' αυτό τον τρόπο μπορεί να συντείνει στην προετοιμασία των νέων σε τομείς που αφορούν το μέλλον τους, στις επιλογές τους, στις σχέσεις των δύο φύλων, στην προετοιμασία των μελλοντικών γονέων, στον περιορισμό των διάφορων αρνητικών φαινομένων, όπως της βίας, της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών, της κρίσης στις διαπροσωπικές σχέσεις και άλλων», σημειώνει η κ. Λοΐζου.

Από την πλευρά του, ο κ. Κωνσταντίνου επισημαίνει το πόσο σημαντικός κι απαραίτητος είναι ο τομέας της Κοινωνιολογίας στη ζωή μας, καθώς, όπως λέει, η επίλυση των διάφορων κοινωνικών προβλημάτων είναι εφικτή αν πρώτα κατανοήσουμε τα αίτιά τους. «Με την κατανόηση των αιτιών και με τη συνεργασία της Κοινωνιολογίας με άλλες επιστήμες, όπως η Κοινωνική Πολιτική και η Κοινωνική Εργασία, τα προβλήματα αυτά μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά», επισημαίνει.

«Συνήθως συστήνουμε στα άτομα να κάνουν μεταπτυχιακό σε άλλον τομέα, κι η νέα επιστήμη που συνδυάζεται πολύ καλά με την Κοινωνιολογία είναι του Ανθρωπίνου Δυναμικού».

Κατανόηση κοινωνίας

«Η Κοινωνιολογία σε κάνει καλύτερο άνθρωπο», τονίζει η κ. Κόκκινου. «Σε βοηθά να βλέπεις από διαφορετική οπτική γωνία διάφορα κοινωνικά ζητήματα, απομυθοποιώντας πράγματα και καταστάσεις, τα οποία μέχρι τότε θεωρούσες δεδομένα», σημειώνει και προσθέτει: «Σε βοηθά να κατανοείς τις ανθρώπινες κοινωνίες, να προβληματίζεσαι και να αναπτύσσεις κριτικό πνεύμα γύρω από διάφορα κοινωνικά φαινόμενα, αλλά και καταστάσεις που συμβαίνουν στη δική σου ζωή. Παράλληλα, σε κάνει να αέβεσαι τη διαφορετικότητα, μειώνοντας έτσι όσο το δυνατόν περισσότερο τις προκαταλήψεις, τα ταμπού και τα στερεότυπα, με τα οποία μεγάλωσες. Επιπρόσθετα, μέσω της έρευνας, που είναι βασικά το κυριότερο εργαλείο της Κοινωνιολογίας, διαδίδεται η κοινωνιολογική γνώση, η οποία συμβάλλει στην ευημερία ενός τόπου, αφού με βάση τα συμπεράσματα που θα εξαχθούν μπορούν να δημιουργηθούν θεσμοί ή και να χαραχτούν στρατηγικές, οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στην απάμβλυνση ενός προβλήματος».

Καλές σπουδές

Πρόκειται για έναν κλάδο που προσφέρει πολύ καλές σπουδές στην Ευρώπη, κυρίως στην Αγγλία, αλλά και στην Κύπρο. Για την Ελλάδα και την Κύπρο, απαιτούνται οι εξετάσεις στο φιλολογικό κλάδο, ενώ για τα Πανεπιστήμια του εξωτερικού, τίθενται διαφορετικές προϋποθέσεις και κριτήρια για τον καθένα.

Σύμφωνα με την κ. Λοΐζου, το Πανεπιστήμιο της Κύπρου και τα ιδιωτικά κολέγια Intercollege και Cyprus College προσφέρουν πολύ καλές σπουδές στην Κοινωνιολογία. Επίσης, στην Ελλάδα, τα πανεπιστήμια Παντείου, Κρήτης και Αιγαίου. Στην Αγγλία είναι πολλά τα Πανεπιστήμια όπως, University of London, Lester, Leeds, Oxford, Manchester, Bristol, Redding, ενώ πολύ καλές σχολές Κοινωνιολογίας υπάρχουν και στη Γαλλία.

Με ένα μεταπτυχιακό

Δυστυχώς, η ανεργία μαστίζει τον κλάδο, μια κι η εργοδότηση καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη. «Συνήθως συστήνουμε στα άτομα να κάνουν μεταπτυχιακό σε κάτι άλλο, κι η νέα επιστήμη που συνδυάζεται πολύ καλά με την Κοινωνιολογία είναι του Ανθρωπίνου Δυναμικού», σημειώνει η κ. Λοΐζου. «Για την Κοινωνιολογία μπορεί να απευθυνθεί μόνο σε ερευνητικά κέντρα, όπου, όμως, δεν μπορούν να απορροφήσουν μεγάλο αριθμό ατόμων». Σημειώνει ότι οι θέσεις που προσφέρει ο κυβερνητικός τομέας για το συγκεκριμένο κλάδο είναι πολύ περιορισμένες, αλλά υπάρχουν πολλά γραφεία που εργοδοτούν κοινωνιολόγους, κυρίως στα τμήματα του Ανθρωπίνου Δυναμικού. «Στην Κύπρο δεν μάθαμε ακόμα να χρησιμοποιούμε την Κοινωνιολογία ως επιστήμη κι είναι αυτό που προσπαθούμε να κάνουμε ως Σύνδεσμος, αλλά προς το παρόν δεν έχουμε πολύ καλά αποτελέσματα. Χρειάζεται να περάσουν μερικά χρόνια προτού μπορέσει κάποιος να εργοδοτηθεί στον κλάδο, ενώ σε πολλές χώρες κοινωνιολόγοι αναγκάζονται να κάνουν άλλη δουλειά, για βιοποριστικούς σκοπούς.

Δυσκολίες σε έρευνες

Πέρα από την εργοδότηση, οι κοινωνιολόγοι αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανταπόκριση του κοινού στις έρευνές τους και κυρίως όσον αφορά ευαίσθητα θέματα, όπως σεξουαλικότητας ή ασθενειών. Πολλές φορές είναι δύσκολο να εξευρεθούν συμμετέχοντες για διάφορα ερευνητικά προγράμματα.

Η κ. Λοΐζου αναφέρει ότι υπάρχουν περιορισμοί που σχετίζονται με την προστασία προσωπικών δεδομένων και έλλειψης πρόσβασης σε στοιχεία που μπορούν να βοηθήσουν σε βάθος ένα θέμα.

Η κ. Κόκκινου αναφέρει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των κοινωνιολόγων παραμένουν άνεργοι για μεγάλο χρονικό διάστημα, ή τελικά εργοδοτούνται σε θέσεις που δεν έχουν άμεση σχέση με το αντικείμενό τους. «Δυστυχώς, προς το παρόν δεν έχει γίνει κάτι για να επιλυθεί αυτό το πρόβλημα, αφού η πολιτεία εξακολουθεί να αγνοεί την ύπαρξη αυτής της επιστήμης», υπογραμμίζει και προσθέτει: «Τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα αυτής της περιθωριοποίησης είναι ότι η Κοινωνιολογία διδάσκεται στα σχολεία από φιλολόγους, ενώ στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, στις οποίες κρίνεται αναγκαία η παρουσία κοινωνιολόγων και σε πολλές χώρες του εξωτερικού απορροφάται το μεγαλύτερο ποσοστό τους, έχουν ουσιαστικά αποκλειστεί, με βάση τον περί Λειτουργών Νόμο».

Εμπόδια εργοδότησης

Είναι χαρακτηριστικό ότι στο εξωτερικό, οι κοινωνιολόγοι εργοδοτούνται σχεδόν σ' όλους τους τομείς, στην έρευνα, στην εκπαίδευση, στην υγεία, στις κοινωνικές υπηρεσίες. «Στην Κύπρο, όμως, εργοδοτούνται μόνο στην Ανώτατη Εκπαίδευση, ενώ στη Μέση Εκπαίδευση, στα λίγα λύκεια όπου προσφέρεται το μάθημα, διδάσκεται από φιλολόγους», σημειώνει η κ. Λοΐζου.

Τονίζει, μάλιστα, ότι η ειδικότητα δεν χρησιμοποιείται καν στη θέση του σύμβουλου καθηγητή, κάτι που ισχύει στην Ελλάδα. Προσθέτει ότι: «Στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, μετά την εφαρμογή του Περί Κοινωνικών Λειτουργών Νόμου, από το Μάρτη του 2005, οι θέσεις για κοινωνιολόγους είναι απειροελάχιστες. Όσον αφορά στους υπόλοιπους τομείς, ορισμένοι κοινωνιολόγοι απασχολούνται στον Οργανισμό Νεολαίας, στην Αστυνομία, στα γραφεία Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ενώ αρκετοί κοινωνιολόγοι απασχολούνται στον τομέα της έρευνας».

Ο κ. Κωνσταντίνου επισημαίνει πως το γεγονός ότι οι κοινωνιολόγοι δεν διδάσκουν οι ίδιοι το μάθημα στα Ενιαία Λύκεια, μειώνει το κύρος τους, κάτι που δεν ισχύει σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. «Δεν είναι, εξάλλου, τυχαίο το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια αρκετά εκατομμύρια ευρώ διατίθενται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για έρευνα στο χώρο των Κοινωνικών Επιστημών», τονίζει.

Συνεχείς προκλήσεις

Παρά τις δυσκολίες και τα προβλήματά του, το επάγγελμα αυτό φέρει κι αρκετά καλά χαρακτηριστικά. Ρωτήσαμε τους τρεις κοινωνιολόγους τι ήταν αυτό που πραγματικά τους ώθησε να ακολουθήσουν το επάγγελμα της Κοινωνιολογίας. Ιδού τι μας απάντησαν:

Χριστίνα Λοΐζου: «Η Κοινωνιολογία ως επιστήμη προσφέρει στο άτομο την ευκαιρία να αλλάξει εντελώς τον τρόπο που σκέπτεται και δίνει στον άνθρωπο την ευκαιρία να συμβάλει στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Επιπλέον, ο τομέας της κοινωνικής έρευνας για μένα προσωπικά αποτελεί πρόκληση, όπως και η διαρκής μάθηση».

Κώστας Κωνσταντίνου: «Η Κοινωνιολογία μού έχει αλλάξει παντελώς τον τρόπο που σκέφτομαι και κυρίως με βοήθησε να κατανοήσω καλύτερα τους συνανθρώπους μου. Η ανάγκη μου να μάθω για πραγματικότητες που βρίσκονται πίσω από τα φαινόμενα με ώθησε στην επιλογή της Κοινωνιολογίας για επαγγελματική καριέρα».

Κατερίνα Κόκκινου: «Ήταν ένας συνδυασμός αγάπης και ενδιαφέροντος για ζητήματα που αφορούν τον άνθρωπο, αλλά και τύχης, αφού όταν έβαλα τις επιλογές μου για τα Πανεπιστήμια Κύπρου και Ελλάδας, επέλεξα την Κοινωνιολογία χωρίς να ξέρω ουσιαστικά τι ήταν. Την επέλεξα απλά και μόνο επειδή ήξερα ότι είναι μια επιστήμη που ασχολείται με τον άνθρωπο».

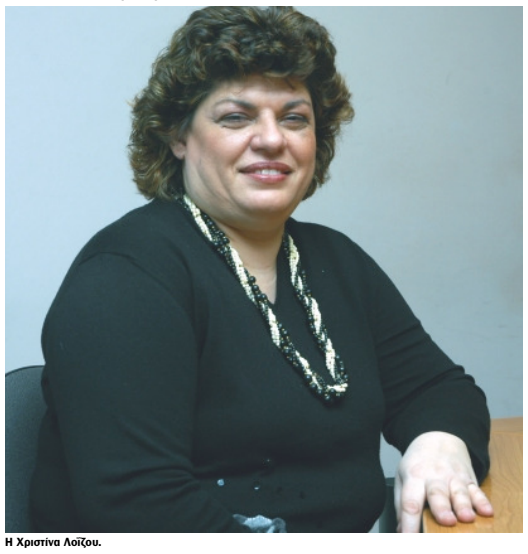

Η Χριστίνα Λοΐζου.

Ο Κώστας Κωνσταντίνου.

Η Κατερίνα Κόκκινου.

Το προφίλ του κοινωνιολόγου

Τι πρέπει να διακρίνει ένα άτομο για να μπορεί να ασχοληθεί με το δύσκολο τομέα της Κοινωνιολογίας;

- Να είναι ανοιχτός στη σχέση του με το κοινωνικό σύνολο.
- Να συμβάλλει στην κατανόηση και αλλαγή των κοινωνικών συνθηκών, και να θεωρεί την έρευνα ως πρόκληση.
- Να εμπλουτίζει συνεχώς τις γνώσεις του.
- Να έχει φαντασία για να συνδέει γεγονότα και επιστημονικά ευρήματα, και να κατανοεί ότι η ατομική συμπεριφορά είναι και κοινωνικό παράγωγο.
- Να διακρίνεται από ετοιμότητα για αμφισβήτηση και επαναπροσδιορισμό.
- Να αγαπά τον άνθρωπο και να θέλει να συμβάλει στην ανάπτυξη της ποιότητας της ζωής του.
- Να φιλοσοφεί τη ζωή και να είναι έτοιμος να αντιμετωπίζει τις νέες προκλήσεις.
- Να είναι ανοιχτόμυαλος, ώστε να δέχεται τη διαφορετικότητα.
- Να έχει κριτική σκέψη και να παρακολουθεί συνεχώς τις κοινωνικές εξελίξεις σε τοπικό και διεθνές επίπεδο.

Οι απολαβές στην Κύπρο

Ο μισθός ενός κοινωνιολόγου εξαρτάται από τη φύση της απασχόλησής του. Αν έχει, για παράδειγμα, σταθερή δουλειά, τότε αρχίζει από το κατώτατο όριο που θέτει ο νόμος για αποφοίτους πανεπιστημίων. Από κει και πέρα, εξαρτάται από τα καθήκοντα και τη θέση. Ο μισθός που δίνεται συνήθως σε κάποιον, ο οποίος κατέχει διδακτορικό κι εργάζεται ως καθηγητής ή ερευνητής σε ερευνητικά προγράμματα, μπορεί να υπερβαίνει τις £1000. Αν είναι κάτοχος μεταπτυχιακού, ο μισθός κυμαίνεται από £500 - 600 κι αν είναι κάτοχος πρώτου πτυχίου, ο μισθός κυμαίνεται από £400 - 500.

Σύνδεσμος Κοινωνιολόγων Κύπρου

Ο Σύνδεσμος Κοινωνιολόγων Κύπρου ιδρύθηκε το 1996 και εγγράφηκε ως Σωματείο το 1997. Αυτή τη στιγμή αποτελείται από 149 μέλη παγκύπρια.

Οι κυριότεροι στόχοι του αφορούν τη διάδοση της κοινωνιολογικής σκέψης στην κυπριακή κοινωνία, την επιμόρφωση των μελών και την προώθηση της χρησιμότητάς τους προς όφελος του κοινωνικού συνόλου, την κατοχύρωση του επαγγέλματος του κοινωνιολόγου και τη συνεργασία με κέντρα ερευνών, ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης κι άλλους φορείς στον τομέα της έρευνας. Εκτός από τη συμμετοχή σε έρευνες, οι δραστηριότητές του επεκτείνονται στη διοργάνωση σεμιναρίων, συνεδρίων και διαλέξεων, στην παρέμβαση από τα ΜΜΕ όσον αφορά θέματα κοινωνικού ενδιαφέροντος και σε γνωμοδοτήσεις όσον αφορά ειδικά θέματα, τόσο προς τη νομοθετική όσο και προς την εκτελεστική εξουσία.

Ακόμα, ο Σύνδεσμος Κοινωνιολόγων είναι υπεύθυνος για την προσφορά και διάδοση της κοινωνιολογικής σκέψης στην κυπριακή κοινωνία, την επιμόρφωση των μελών του Συνδέσμου και συνεργάζεται με κέντρα ερευνών, ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης κι άλλους φορείς σε θέματα κοινωνιολογικού ενδιαφέροντος.